

Patrzemy na zamykające się okno

Wokół tajemnicy życia na Ziemi

W pełni niezwykle gorącego lata 2019 (8 sierpnia) ukazał się kolejny niezwykle ważny raport IPCC (Międzyrządowy Panel ds. Zmian Klimatu, organ ONZ odpowiedzialny za ocenę najnowszych badań dot. zmian klimatycznych) pod bardzo długim tytułem: „Raport specjalny ws. zmian klimatu, pustynnienia, degradacji gruntów, zrównoważonej gospodarki gruntami, bezpieczeństwa żywnościowego i strumieni gazów cieplarnianych w ekosystemach lądowych” (*Climate Change and Land*). W pracę nad dokumentem, zaakceptowanym przez przedstawicieli 195 państw podczas szczytu w Genewie, zaangażowanych było 107 naukowców z 52 państw. Raport analizuje dane z ponad 7 tysięcy artykułów naukowych.

Przemysłowe rolnictwo i przemysł spożywczy są prawie tak samo istotne w wywołaniu kryzysu klimatycznego jak paliwa kopalne Fot. pixabay.com

Dokument ukazuje ścisły związek pomiędzy stanem, w jakim znajduje się klimat, a gruntami, które stanowią dla nas nie tylko źródło pożywienia, ale również są ważnym elementem ekosystemu. Zachowanie gruntów na Ziemi w optymalnym stanie ma kluczowe znaczenie dla przyszłości naszej planety. Niestety obserwujemy postępującą szybko degradację Ziemi, co według IPCC przyczynia się do pogłębiania problemu zmian klimatycznych.

Swój zasadniczy udział w degradacji powierzchni lądów ma współczesne rolnictwo, produkcja żywności i wylesienie. Rolnictwo może stanowić część rozwiązania problemu zwanego kryzysem klimatycznym, w przeciwieństwie do przemysłu związanego z paliwami kopalnymi. Sektor rolniczy ma jednak szczególnie mało czasu, gdyż wraz ze wzrostem średniej globalnej temperatury zmniejszają się plony, a próby dostosowywania się do zmieniających się warunków klimatycznych stają się coraz trudniejsze i bardziej kosztowne. Równocześnie osłabia się zdolność pól uprawnych do magazynowania dwutlenku węgla.

Odejście od wylesiania jest zasadniczym priorytetem dla ludzkości. Odbudowa lasów i ponowne zalesianie stwarzają również duże możliwości pochłaniania dwutlenku węgla z atmosfery i jego magazynowania. Należy jednak pamiętać, że na to aby drzewa wiązały dwutlenek węgla potrzeba czasu. Obydwa sektory rolnictwo i leśnictwo są z sobą często związane, ponieważ w wielu miejscach na świecie lasy są wycinane pod przyszłe pola uprawne.

Autorzy nie mówią wprost o potrzebie przejścia na dietę roślinną, a jedynie konieczności wyraźnego ograniczenia spożycia mięsa. Jednak apel o zakończenie ery przemysłowego rolnictwa i przemysłowej hodowli zwierząt jest stanowczy. Światowy system żywnościowy przyczynia się do 37% globalnych emisji gazów cieplarnianych (wliczając w to także m.in. transport, pakowanie i marnotrawstwo). Jednym z warunków koniecznych jest zakończenie subsydiowania rolnictwa w obecnym kształcie oraz wydobycia paliw kopalnych.

Powszechne stosowanie praktyk rolniczych będących blisko natury, eliminacja odpadów żywnościowych, stosowanie zrównoważonej diety, powstrzymanie wycinki i wypalania lasów i odbudowa zniszczonych ekosystemów pozwoli nam zmniejszyć emisje i sprawić, że grunty i społeczność ludzka, staną się bardziej odporne na wstrząsy klimatyczne. Moje szczególne uznanie wzbudza podkreślenie przez autorów raportu, że właściwe gospodarowanie zasobami na lądzie będzie wymagało skorzystania z wiedzy miejscowej i rdzennej ludności.

Raport IPCC zwraca uwagę, że znaleźliśmy się w zaklętym kręgu. Zmiany klimatyczne oddziałują na rolnictwo, co budzi nasz coraz większy niepokój, zagraża bowiem bezpieczeństwu żywnościowemu. Z drugiej strony rolnictwo, które dzisiaj ma postać wielkoobszarowych gospodarstw oraz hodowla zwierząt, którą określamy jako przemysłową, przyczynia się do ocieplania klimatu, będąc istotnym źródłem gazów cieplarnianych. Lasy mogą pochłonąć znaczne ilości wyemitowanych przez nas gazów cieplarnianych, jednak my sukcesywnie wycinamy lasy, pozbawiając się kluczowego czynnika w mitygacji zmian klimatu.

W raporcie zawartych jest wiele innych cennych informacji dotyczących użytkowania gruntów, obecnego stanu i koniecznych natychmiastowych zmian. Autorzy opracowania akcentują: „We are facing a closing circle”. Patrzymy na zamykające się okno, rodzi się pytanie, czy zdążymy zareagować i zażegnać kryzys klimatyczny. Musimy robić znacznie więcej niż do tej pory, aby zachować szansę. Opóźnianie działania jest zbyt kosztowne dla gospodarki, a przede wszystkim to niezwykle wysoka cena, biorąc pod uwagę los miliardów ludzkich istnień.

Prof. Piotr Skubała

Literatura:

- *Climate Change and Land*. An IPCC Special Report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems. Summary for Policymakers. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), 07 August 2019 [ipcc.ch/site/assets/uploads/2019/08/4.-SPM_Approved_Microsite_FINAL.pdf](https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2019/08/4.-SPM_Approved_Microsite_FINAL.pdf); dostęp 30.08.2019.